

Sygn. akt II Cz 112/15

POSTANOWIENIE

Dnia 3 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Jankowska - Kocon

Sędziowie SO Irena Dobosiewicz

SO Tomasz Adamski (spr.)

po rozpoznaniu w dniu 3 marca 2015 r., w Bydgoszczy

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa **Przedsiębiorstwa Usług (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B.**

przeciwko **M. B.**

w przedmiocie skargi o wznowienie postępowania

na skutek zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Rejonowego w Bydgoszczy z dnia 24 listopada 2014 r., sygn. akt I Nc 7488/14

postanawia:

oddalić zażalenie.

Na oryginale właściwe podpisy.

II Cz 112/15

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 listopada 2014 roku Sąd Rejonowy w Bydgoszczy odrzucił skargę o wznowienie postępowania zakończonych nakazem zapłaty z dnia 11 maja 2012 roku.

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy wskazał, że strona pozwana wniosła skargę o wznowienie od postępowania zakończonych nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym, wskazując, że wskutek naruszenia przepisów prawa była pozbawiona możliwości działania i obrony swych praw w tym postępowaniu (art. 401 pkt 2 k.p.c).

Pozwana twierdziła, że dowiedziała się o fakcie wydania nakazu zapłaty dopiero z zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, bowiem nakazu zapłaty nigdy jej nie doręczono. Pozwana wyjaśniła, że spod adresu przy ul. (...) w K. wymeldowała się 14 lutego 2011 r., a od dnia 20 maja 2011 r. do chwili obecnej zamieszkuje w B. przy (...). Na poparcie tych twierdzeń pozwana przedłożyła stosowne zaświadczenia o wymeldowaniu i zameldowaniu.

Sąd Rejonowy na wstępie zaznaczył, że samo sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający ustawie nie oznacza, że skarga opiera się na ustawowej podstawie wznowienia. Badanie oparcia skargi o wznowienie postępowania na ustawowej podstawie nie ogranicza się bowiem do kontroli, czy wskazane w skardze okoliczności

odpowiadają ustawowym podstawom wznowienia, ale obejmuje również ustalenie, czy podstawa rzeczywiście istnieje (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 stycznia 2013 r., IV CZ 151/12, Lex nr 1293826).

W wyniku przeprowadzenia tej kontroli skarga o wznowienie postępowania ulega więc odrzuceniu nie tylko wtedy, gdy została ona oparta na innej podstawie wznowienia niż wskazana w ustawie, lecz także wtedy, gdy podstawa wznowienia sformułowana w sposób odpowiadający ustawie w rzeczywistości nie występuje.

W wypadkach pozbawienia strony możliwości obrony swych praw w procesie musi następować naruszenie przepisów prawa procesowego. Wynika to z samej treści przepisu art. 401 pkt 2 k.p.c.

Jak wyjaśnił Sąd Najwyższy w postanowieniu z 24 marca 2010 (V CZ 14/10, Legalis), określona w art. 401 pkt 2 k.p.c. podstawa wznowienia postępowania zachodzi jedynie wówczas, gdy naruszenie przepisów postępowania, które skutkuje pozbawieniem możliwości

działania, jest wynikiem postępowania sądu lub strony przeciwnej, powoduje całkowite pozbawienie skarżącego możliwości obrony jego praw. W tym kierunku zmierza również przytoczony przez samego pozwanego fragment uzasadnienia postanowienia Sądu Najwyższego z 6 czerwca 2012 r. (IV CZ 6/12, Lex nr 1231332): „Pozbawienie strony możliwości działania, o którym stanowi art. 401 pkt 2 k.p.c. polega na tym, że z powodu wadliwości proceduralnych sądu, będących skutkiem naruszenia konkretnych przepisów kodeksu postępowania cywilnego strona nie mogła brać udziału w całym postępowaniu lub istotnej jego części”. Słusznie również zauważył Sąd Najwyższy, że „Nie ma podstaw do uznania, by działanie sądu naruszało przepisy postępowania, jeżeli podjął on wszelkie możliwe na tym etapie czynności służące prawidłowemu zawiadomieniu strony i umożliwieniu jej uczestnictwa (...)”.

Sąd Rejonowy wskazał zatem, że należało rozważyć czy istnieje przesłanka ustawowa wskazana przez pozwaną mając na uwadze okoliczności faktyczne sprawy. Istotnie pozwana nie odebrała korespondencji kierowanej z Sądu pod adresem, który w chwili awizowania przesyłki nie był jej adresem zameldowania. Nie sposób upatrywać jednak w działaniu Sądu naruszenia art. 131 i nast. k.p.c. (w tym w szczególności art. 138 § 1 k.p.c), skoro spełnione zostały wszelkie przesłanki uzasadniające przyjęcie -wiążącego Sąd - domniemania o skuteczności doręczenia. Nie sposób przyjąć, że naruszenia prawa w tym przypadku należałoby upatrywać w samym fakcie wydania nakazu zapłaty, skoro sam ustawodawca wprost, od kilkunastu lat, dopuszcza wydawanie przez sądy orzeczeń merytorycznych (nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, nakaz zapłaty w postępowaniu elektronicznym upominawczym) przed skutecznym doręczeniem pozwu stronie przeciwnej. Jeśli natomiast jak w niniejszej sprawie zaistniały przesłanki skutkujące obaleniem domniemania doręczenia skutecznego odpisu orzeczenia z art. 138 § 1 k.p.c. i w konsekwencji uprawomocnienia tego orzeczenia, to pozwanemu służyły środki prawne w celu obrony w postaci chociażby wniesienia w terminie 7 dni od doręczenia zawiadomienia o wszczęciu egzekucji zażalenia na nadanie klauzuli wykonalności. W sytuacji gdy brak przesłanki naruszenia prawa, skarżący pragnąc obalić domniemania wynikające z art. 138 § 1 k.p.c. winien sięgnąć do zwyczajnych środków procesowych (w zależności od dalszych okoliczności art. 168 § 1 k.p.c. lub art. 795 § 1 k.p.c). Brak jest natomiast podstaw do sięgania do środków nadzwyczajnych. Szczególny charakter skargi, jako nadzwyczajnego środka umożliwiającego wzruszenie prawomocnego postanowienia przemawia za ścisłym stosowaniem art. 401 pkt 2 i to zarówno co do przesłanki, że zainteresowany został pozbawiony możliwości uczestnictwa w postępowaniu, jak i do

wymagania naruszenia prawa skarżącego przez wydanie zaskarżonego orzeczenia (por. - na tle postępowania nieprocesowego - postanowienie Sądu Najwyższego z 5 lutego 2010 r., III CZ 67/09, Lex nr 686069). Instytucja wznowienia postępowania pozwala bowiem na podważenie prawomocnego orzeczenia, stąd też przyczyny usprawiedliwiające jej zastosowanie muszą mieć charakter wyjątkowy oraz odpowiednio dużą wagę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2009 r., IIPZ 38/08, Lex nr 784196).

Poza tym należało zwrócić uwagę, że w okolicznościach podniesionych w skardze należałoby ocenić, że nakaz zapłaty się nie uprawomocnił, zatem skarga o wznowienie jest niedopuszczalna bowiem służy ona od orzeczeń prawomocnych.

Sąd Sąd nie znalazł w okolicznościach sprawy podstaw do uznania, aby skarga pozwanego znajdowała ustawowe oparcie w art. 402 pkt 2 k.p.c, na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. skargę odrzucił.

Zażalenie na powyższe postanowienie złożyła pozwana, zaskarżając postanowienie w całości, zarzucając mu naruszenie art. 410 § 1 pkt 1 k.p.c. poprzez jego nieuzasadnione zastosowanie.

Skarżąca w konkluzji wniosła o uchylenie postanowienia i przyjęcie skargi oraz przyznanie kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu zażalenia skarżąca podniosła, że skoro sam Sąd przyznał że istnieją podstawy do obalenia domniemania z art. 138 k.p.c, to pozwana była w istocie pozbawiona możliwości obrony swoich praw.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie pozwanej podlegało oddaleniu, słusznie bowiem Sąd Rejonowy odrzucił skargę o wznowienie postępowania.

W przedmiotowej sprawie M. B. złożyła skargę o wznowienie postępowania w sprawie I Ne 4327/12, zakończonego nakazem zapłaty wydanym przez Sąd Rejonowy w Bydgoszczy w dniu 11 maja 2012 roku. Jako podstawę skargi skarżąca wskazała przepis art. 401 pkt 2 k.p.c, czyli pozbawienie możliwości obrony jej praw jako pozwanego w w/w sprawie wskutek naruszenia przez Sąd przepisów prawa, ponieważ nie doręczono jej w prawidłowy sposób jakiegokolwiek korespondencji w tej sprawie, w tym nakazu zapłaty. O fakcie wydania nakazu zapłaty dowiedziała się dopiero z zawiadomienia o wszczęciu egzekucji.

Należy zauważyć, iż zgodnie z treścią art. 502 § 2 k.p.c. pozwanemu doręcza się

nakaz zapłaty wraz z pozwem i pouczeniem o sposobie wniesienia sprzeciwu oraz o skutkach niezaskarżenia nakazu. Przepis art 502¹ § 1 k.p.c. stanowi natomiast, że jeżeli doręczenie nakazu zapłaty nie może nastąpić z przyczyn wskazanych w art. 499 pkt 4 k.p.c, czyli m.in. z tego powodu, że miejsce pobytu pozwanego nie jest znane, sąd z urzędu uchyla nakaz zapłaty, a przewodniczący podejmuje odpowiednie czynności. Bezspornym jest, że Sąd orzekający w sprawie I Ne 4327/12 dopuścił się naruszenia przepisów prawa, ponieważ nie zawiadomił prawidłowo pozwanej (skarżącej) o toczącym się przeciwko niej postępowaniu i nie doręczył jej skutecznie wydanego nakazu zapłaty,

Pozwanemu doręcza się nie tylko nakaz zapłaty, ale i pozew oraz pouczenie o sposobie wniesienia sprzeciwu oraz skutkach niezaskarżenia nakazu. Trzeba jednak podkreślić, iż zgodnie z treścią art. 502 § 1 kpc, 14 - dniowy termin do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym biegnie od dnia doręczenia tego nakazu pozwanemu.

W przedmiotowym postępowaniu nie doszło jednak do skutecznego doręczenia nakazu. Z całą mocą należy podkreślić, iż pozwana od 14 lutego 2011 roku nie zamieszkiwała już pod adresem K. ul. (...) (k. 14), zameldowana była natomiast od 20 maja 2011 roku pod adresem ul. (...) w B. (k. 15).

Jak wskazał Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 marca 2009 roku, sygn. akt IV CNP 87/08 podstawowym warunkiem skuteczności zastępczego doręczenia jest to, by adresat mieszkał istotnie pod wskazanym adresem. Wynikający z art. 136 § 1 k.p.c. obowiązek zawiadamiania o zmianie miejsca zamieszkania nie rozciąga się na czas przed wytoczeniem powództwa. Jeżeli powód podał w pozwie nieaktualny adres strony pozwanej doręczenie zastępcze na podstawie art. 139 § 1 k.p.c. przez złożenie pisma w placówce pocztowej nie może być skuteczne, ponieważ nie ma możliwości dochowania wymaganego w tym przepisie umieszczenia zawiadomienia o pozostawieniu pisma w placówce pocztowej na drzwiach mieszkania adresata lub w jego skrzynce pocztowej. Brak adnotacji poczty, że adresat nie mieszka pod wskazanym adresem lub że wyprowadził się nie sankcjonuje wadliwego doręczenia, zwłaszcza, że doręczyciel może nie wiedzieć, kto mieszka pod wskazanym adresem.

Skoro więc pozwana nie zamieszkiwała wówczas pod tym adresem nie można mówić, iż pozostawienie w urzędzie pocztowym właściwym dla wskazywanego wówczas miejsca zamieszkania, jak i następnie na drzwiach mieszkania, odpowiedniej przesyłki było doręczeniem prawidłowym. Przeciwnie oznacza to, iż M. B. nakaz zapłaty wraz z odpisem pozwu i pouczeniem nie został w ogóle skutecznie doręczony.

Powyższe okoliczności mają fundamentalne znaczenie dla niniejszego postępowania, gdyż z uwagi na fakt, że nakaz w sprawie I Ne 4327/12 w ogóle nie został M. B. doręczony, nie rozpoczął również swojego biegu ów 14 - dniowy termin do wniesienia sprzeciwu, czyli w/w nakaz nie uprawomocnił się w stosunku do skarżącej.

Należy podkreślić, że w uchwale z dnia 3 maja 1966 r., w sprawie III CO 12/66 (OSNCP 1966/11 poz. 182), Sąd Najwyższy stwierdził, że termin do wniesienia zażalenia na postanowienie wydane na posiedzeniu niejawnym nie rozpoczyna biegu dla strony występującej w sprawie bez adwokata przed doręczeniem jej pouczenia o dopuszczalności, terminie i sposobie wniesienia środka zaskarżenia, przewidzianego w art. 357 § 2 kpc. W uzasadnieniu powołanego orzeczenia Sąd Najwyższy wskazał, że jeżeli Kodeks mówi o doręczeniu postanowienia, to ma na myśli doręczenie prawidłowe, a nie wadliwe. Przez doręczenie orzeczenia należy zatem rozumieć takie doręczenie, jakie jest przewidziane prawem, w szczególności, jeżeli ustawa przewiduje przy doręczeniu pouczenie strony o przysługujących jej środkach zaskarżenia.

Z powyższego wynika, że nie rozpoczyna również swojego biegu termin do wniesienia środka zaskarżenia, jakim jest sprzeciw od nakazu zapłaty, jeżeli nakaz ten nie został stronie skutecznie doręczony wraz z pouczeniem o dopuszczalności, sposobie oraz o terminie jego wniesienia, tym bardziej, jeśli nakaz nie został doręczony stronie w ogóle, co miało miejsce w przedmiotowej sprawie. Ponadto w postanowieniu z dnia 22 kwietnia 1988r., sygn. akt III CRN 90/88, Sąd Najwyższy wskazał, iż wadliwe przyjęcie przez sąd, że wyrok zaoczny został pozwanemu prawidłowo doręczony, nie powoduje uprawomocnienia się tego wyroku.

Trzeba zatem stwierdzić, że skoro nie rozpoczął biegu termin do wniesienia sprzeciwu w sprawie I Ne 4327/12, nakaz zapłaty w sprawie nie został skutecznie doręczony, to przedmiotowy nakaz zapłaty de facto nie uprawomocnił się w stosunku do skarżącej. Zgodnie natomiast z treścią art. 399 § 1 k.p.c. skarga o wznowienie postępowania przysługuje jedynie w sprawach zakończonych prawomocnym orzeczeniem, a takowego brak w niniejszym postępowaniu. Oznacza to, że skarga M. B. była z tego powodu niedopuszczalna, a nie jak wskazywał Sąd Rejonowy z uwagi na nieoparcie jej na ustawowej podstawie.

Nadal jednak skarga winna podlegać odrzuceniu na podstawie art. 410 § 1 kpc.

Na marginesie należy zaznaczyć, iż brak prawomocności nakazu ma również istotne znaczenie dla ważności wydanego wadliwie na podstawie owego nakazu tytułu

wykonawczego, które to okoliczności regulowane są w odrębnych przepisach postępowaniu egzekucyjnym.

Zgodnie bowiem z treścią art. 776 k.p.c. in fine tytułem wykonawczym jest tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Tytułem egzekucyjnym jest m.in. orzeczenie sądu prawomocne lub podlegające natychmiastowemu wykonaniu (art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c). Tytułowi egzekucyjnemu pochodzącemu od sądu nadaje klauzulę wykonalności sąd pierwszej instancji, w którym sprawa się toczy (art. 781 § 1 k.p.c). Zgodnie z art. 363 § 1 k.p.c. orzeczenie sądowe staje się prawomocne, jeżeli nie przysługuje od niego środek odwoławczy lub inny środek zaskarżenia. Orzeczenie sądowe nie uzyskuje waloru prawomocności, jeżeli stwierdzenie prawomocności nastąpiło w sposób wadliwy - wówczas stwierdzenie, że orzeczenie nie stało się prawomocne, może nastąpić w toku innego postępowania cywilnego (wyrok SN z dnia 5 lipca 2002 r., sygn. akt III CKN 657/2000, OSP 2004, nr 2, poz. 18).

Mając na uwadze powyższe Sąd Odwoławczy na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

Na oryginale właściwe podpisy.